

Literatūra un Māksla

VISU ZEMJU PROLETARIEŠI, SAVIENOJIEŠI!

Obligāts kontrolēksemplārs

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIEKU, KOMPONISTU, MĀKSLINIEKU UN ARCHITEKTU SAVIENĪBU LAIKRAKSTS

1946. G.

22. NOVEMBRI

Nr. 47 (97)

PARTIJA UN LITERATURA

Literatūrai, tāpat kā mākslai vispār, bolševiku partija vienmēr pievērsusi īzciļu vērību, literatūras vadību uzskatījusi par partijas darba sastāvdaļu. Jau 1905. gadā Leņins noteikti un nepārprotami izvirzīja prasību, ka «literarajai cīņai jāklūst par vispārproletariskās cīņas daļu», ka «literatūras jautājumiem jāklūst par organizētā, plānveidīgā, apvienotā socialdemokrātiskā partijas darba sastāvdaļu» (Raksti, VIII sēj., 387. lpp.).

Šī partijas lielā vērība un interese par literatūru izriet no literatūras lielas nozīmes sabiedrībā un proletariāta vadību dzīvajam rūpēm par tautu un tās labklājību.

Literatūra ar saviem tēliem dziļi ietekmē tautas masas, tādēļ partija nevar palēt vienaldzīgi garām tām idejām, jūtām un ieteksmēm, ko pauž šie tēli. Padomju literatūra un māksla, mākslinieciski attēlojot labākās, augstākās socialisma idejas, parādot dziļākas, nesavtīgākas padomju cilvēka jūtas un rakstura īpašības, tai pašā laikā cīnīties arī pret kapitalistiskās sabiedrības negatīvajām paliekām cilvēku apziņā, veic lielu morāli politisku audzināšanas darbu, top par svarīgu ieroci bolševistiskās partijas cīņā par augstākā veida sabiedrību — komunisma sabiedrību. Leņins un Stalins vienmēr uzlika literatūru un mākslu par ļoti svarīgu līdzekli proletariāta un visu darba ļaužu lielo vēsturisko mērķu realizācijā un vienmēr cīnījies par to, lai literatūra un māksla patiešām arī palīdzētu realizēt šos mērķus.

Visu laiku partija literatūras jautājumos ir realizējusi noteiktu līniju. Šo līniju nosprauda jau Leņins savos principālajos rakstos par literatūru. Leņina pamatprincipi bija: 1) literatūras partiskums — tas, lai rakstnieks ar saviem darbiem noteikti cīnītos par socialisto ideju uzvaru, ietu kopā ar progresīvāko partiju — bolševiku partiju; 2) proletariāta literatūras tālākveidošana, balstoties uz visu to pozitīvo un vērtīgo, ko devusi līdzšinējā klasiskā literatūra; 3) literatūras realitisms — t. i., pareiza dzīves un tās attīstības tendenču attēlošana lielos, spilgtos mākslas tēlos; 4) literatūras pieejamība visplašākajām darba ļaužu masām.

Sos Leņina pamatprincipus literatūrā ir stingri ievērojuši bolševiku partija, biedra Staļina vadībā cīnāmās par lielu, idejiski nozīmīgu literatūru un pret visām klūdām un antipartejiskiem, tautai kaitīgiem novirzieniem literatūrā.

Padomju literatūras attīstība pēc Oktobra Socialistiskās revolūcijas uzvaras nebūt nav gājusi vienu gludu, taisnu līniju. Šī attīstība ir norisinājusies arī dažādu literāro grupu cīņā, kas katrā aizstāvējis savus specifiskus mākslinieciskos principus, aiz kuriem daudzkārt slēpusies antipartejiska, antiproletariska un antisocialistiska līnija, buržuāziska līnija, ko vajadzēja atmaskot un sakaut. Kapitalistiskās un sīkburžuāziskās politiskās tendences un darbības PSRS pirmajos divos gadu desmitos izpaudās ne tikai politiskajā cīņā, bet vēl maskētākā un sarežģītākā veidā arī literatūrā, jo literatūra nekad nav veidojusies un nekad arī neveidosies ārpus politiskās cīņas.

Oktobra Socialistiskā revolūcija sakāva muļķniecību un lielburžuāziju, bet sīkburžuāzijas masas palika un tās ar savu sīkburžuāzisko ideoloģiju, sevišķi nēpa gados, spraucās arī literatūrā, mākslā. Tam pievienojās vēl kapitalisma aģentūras Padomju zemē — trockieši, zinovjēvieši, bucharinieši, kas arī uzstājās ar savām «teoriām» literatūras jautājumos. Viņu netiecība ierapījā uzcelt socialismo vienā atsevišķā valstī, t. i., Padomju Savienībā, viņu zemiskā pārdošanās kapitalisma valstīm atrada izpausmi arī literatūrā. Tā radās dažādie virzieni, skolas un grupas padomju literatūrā divdesmitajos gados, kas: vārdos gandrīz visas uzstājās ar revolucionāriem lozungiem, bet kurā būtība gandrīz vienmēr bija antirevolucionāra, buržuāziska vai sīkburžuāziska, vērstā uz to, lai jaunajā padomju republikā atjaunotu kapitalismu.

Cīņā ar šīm pretpadomju grupām literatūrā sevišķi nozīme bijusi Leņina un Staļina principālajiem norādījumiem un partijas Centrālās Komitejas lēmumiem.

Pirmajos gados pēc Oktobra revolūcijas uzvaras samērā plaši bija izplatītas tā sauktā «proletkulta» organizācijas, kuru teoretiskais «vadonis» bija

machists Bogdanovs, pret kuru subjektīvā idealisma filozofiju asi uzstājās Leņins jau 1908. gadā ar savu ievērojamo darbu «Materialisms un empiriokriticisms». «Proletkulta» pamateorija bija tā, ka proletariskai literatūrai, kulturai jāattīstās pilnīgi savrupi, bez kāda sakara ar agrāko laiku lielo klasisko literatūru un mākslu, arī bez sakara ar partijas politiku, ar jaunās sabiedrības celtniecību. Proletariskā kultura jāradot atsevišķiem specialistiem laboratoriskā veidā. Ap «proletkultu» toreiz grupējās visādu formalistisku, antirealistisku skolu pārstāvji, kas nozāķāja realitiskās tradīcijas literatūrā un mākslā kā novecojušas un konservatīvas, lielākos rakstniekus kvalificēja tikai kā muļķniecisku un buržuāzisku ideju paudēju un orientēja mākslu uz primitīvismu, uz subjektīvismu un patvaļu, uz tehnikas dievināšanu, uz cilvēka «mašīnizēšanu» u. c. reakcionāriem uzskatiem, kas tolaik bija kļuvis ļoti populāri imperialistiskās buržuāzijas dekadentiskajā literatūrā. Lielās realisma tradīcijas «proletkultiešiem» bija jāatmet tādēļ, lai ievāzātu buržuāzisko dekadentismu, individuālu patvaļu un iedomības kultūru, lai atrautu literatūru no masām, no proletariskās revolūcijas lielajiem mērķiem.

Šīm kaitīgajām «proletkulta» teorijām pretsītienu tūlīt deva Leņins un partija, orientējot darba ļaužu masas uz lielās, realitiskās literatūras kritisku apgūšanu.

Jau dažas nedēļas pēc Oktobra revolūcijas uzvaras, kad sīkburžuāziskie inteliģenti kļūstīja, slēpdamies aiz revolucionārām frazēm, prasīja iznest Puškina un Tolstoju no proletariāta kultūras, padomju valdība izdod dekretu, kurā prasā «pirmām kārtām noorganizēt lietus klasiku izdevumus... kuru darbi, saskaņā ar šo likumu, pāries tautas īpašumā».

1920. gadā notiek «proletkultiešu» kongress, Leņins saraksta rezolūcijas projektu un uzdod to partijas biedriem aizstāvēt kongresā. Rezolūcijas projekta Leņins, nosodot kā teoretiski aplamus un praktiski kaitīgus visus «proletkultiešu» mēģinājumus izdomāt savu īpašu kultūru un noslēgties no partijas politikas īpašās organizācijās, raksta: «Marksisms kā revolucionārā proletariāta ideoloģija ir iekarojis sev pasaulvēsturisku nozīmi ar to, ka viņš, t. i., marksisms, nebūt nav atmetis vērtīgākos buržuāzijas laika iekarojumus, bet, gluži otrādi, ir apguvis un pārstrādājis visu, kas bijis vērtīgs vairāk nekā divi tūkstoši gadu ilgajā cilvēces domas un kultūras attīstībā. Tikai darbs, kas uz šī pamata un šai virzienā tālāk turpināts un ko aparātu proletariāta diktatura (tās praktiskā pieredze) kā proletariāta pēdējā cīņa pret katru ekspluatāciju, var tikt atzīts par patiesi proletariskās kultūras attīstību» (Raksti, XXXV, 409.—410. lpp.).

Leņins ir vienmēr cīnījies pret tiem, kas mēģinājuši proletariāta kulturā ieviest sektantismu, atraušanos no cilvēces lielajiem sasniegumiem kulturā. Jau 1902. gadā savā ievērojamajā darbā «Ko darīt?» Leņins asi nostājas pret tiem, kas strādniekus grib iesprostot mākslīgi sašaurinātā «literatūrā strādniekiem», aizrādīt, kas «strādnieki paši lasa un grib lasīt visu, ko raksta arī inteliģenci, un tikai daži (slīkti) inteliģenti domā, ka strādniekiem pietiek, ja pastāsta par dzīvi un darbu fabrikās un atgremo jau pazīstamas lietas».

Partija ir vienmēr cīnījies, lai strādnieki, visi darba ļaudis gūtu istu, lielu mākslu dziļu ideju piesātinātu mākslu. Savās atmiņās par Leņinu Klara Cetkina atstāja Leņina vārdus pirmajos grūtajos gados pēc Oktobra revolūcijas, kad daudzām likās, ka tautai vajag tikai maizi un izprieces. Leņins aizrādījis, ka strādnieki un zemnieki, kas savām asinīm iezīnījuši revolūciju, «ir cienīgi saņemt kaut ko vairāk nekā tikai izprieces: viņi ir ieguvuši tiesības uz istu, lielu mākslu».

Partija literatūras un mākslas jautājumos ir vienmēr vadījusies no plašo darba ļaužu masu interesēm. «Mums, — aizrādījis Leņins Cetkinai, — vienmēr jāpatur vērā strādnieki un zemnieki, viņu dēļ mums jāiemācās saimniekot, rēķināt. Tas attiecas arī uz mākslu un kultūru».

Partija vienmēr ir vadījusies no tā, lai literatūrai, mākslai būtu visciešākais sakars ar tautas masām. No socialistiskās mākslas Leņins prasīja, lai tā ar savām dziļākajām saknēm ie-

sniežas visplašāko darba ļaužu masu pamatos, lai masas to saprot un iemil, lai tā apvieno un paceļ šo masu jūtas, domas un gribu.

Protams, kā šādu uzdevumu nespēja veikt tie inteliģenti, kas grupējās ap «proletkultu» un citām sīkburžuāziskām organizācijām, kas netiecēja darba ļaužu radošajai enerģijai un sludināja, ka proletarisko kultūru radīs saujiņa izredzēto. Partija ir vienmēr ticējusi tautas talantiem un pašu literatūru uzskatījusi par tautas lietu.

Partijas 13. kongress, kas notika 1924. gada maijā, pieņēma rezolūciju, kurā, starp citu, rakstīja, ka rūpnieku un lauku korespondenti jāuzskata par rezervēm, no kurām izvirzīsies jauni strādnieku un zemnieku rakstnieki.

Sai partijas līnijai proletarisko rakstnieku kadru audzināšanā no pašu strādnieku un zemnieku vidus ir bijusi milzīga nozīme. Padomju literatūrā ienāca jauni ļaudis, kas vēl vakar bija cīnījušies gan ar šauteni plecos dažādās pilsoņu kara frontēs, gan arī ar savu laikrakstu korespondenta spalvu pret kaitniekiem, kulakiem, birokrātiem utml. un kas arī padomju literatūrā turpināja partijas cīņas līniju pret visiem pretpadomju elementiem. Ne mazums tagad redzamu padomju rakstnieku sākumā ir bijuši tikai darba vietu korespondenti.

Tai pašā laikā partija pievērsa sevišķu vērību arī tiem rakstniekiem, kas nebija cēlušies no strādnieku un trūcīgās zemniecības aprindām, bet no sīkburžuāziskām aprindām, un kas nebija komunisti, bet gāja tikai līdzi partijai. Tālāk tai pašā 13. kongresa rezolūcijā partija atzīmē: «Reizē ar to jāprojami sistemātiski jāatbalsta apdāvinātākie no tā sauktajiem rakstniekiem līdzgaitniekiem, kuru skola, biedrības darbs audzina kopā ar komunistiem. Jānodrošina izturēja partijas kritika, kas, izceļot un atbalstot talantīgus rakstniekus, līdz ar to norādītu uz viņu klūdām, kuras izriet no tā, ka šie rakstnieki nepietiekami izprot padomju iekārtas raksturu, un virzītu viņus uz buržuāzisko aizspriedumu pārvarēšanu».

Preižu līniju ieturēja tā sauktie «kreisfrontieki» (lef) un vulgārie, meņševistiskie sociologi, kas turējās pie kaitīgā uzskata, ka rakstnieks izaug no savas šķiras tāpat kā, piemēram, ābeles no ābeles, ka no sīkburžuāzijas cēlois rakstnieks var dot tikai darbus ar sīkburžuāzisku ideoloģiju, bet nekad proletariskos darbus, tāpat kā no ābeles nevar izaugt zīle. Šāda līnija bija kaitīga padomju literatūras attīstībai, jo tā atgrūda no partijas talantīgākos neproletariskos rakstniekus. Šo līniju partija izkritizēja jau 1924. gadā rezolūcijā, ko pieņēma KKP preses nodaļas sasauktās apspriedes dalībnieki.

Partija cīnījās par visu rakstnieku vienību, kas aizstāvēja padomju varu. Partijas līnijas pareizību raksturo jau tas, ka no šiem «līdzgaitniekiem» pamazām izveidojās tādi redzami padomju rakstnieki kā A. Tolstojs, N. Tichonovs, Vs. Ivanovs, L. Leņons, I. Erenburgs, K. Fedins, V. Katajevs u. c.

Partija nekad nav solidarizējusies ar kādu šauru literāro grupu, tā vienmēr ir aizstāvējusi lielos, plašos socialistiskās literatūras uzdevumus un principus. 1925. gada rezolūcijā par partijas politiku literatūras jautājumos VK(b)P CK atzīmēja, ka «partija, vadot literatūru vispār, tikpat maz var atbalstīt kādu vienu no frakcijām literatūrā (klasificējot šīs frakcijas pēc uzskatu atšķirības formas un stīla jautājumiem)». Rezolūcijā partijas CK atzīst, ka literārais stils, forma, kas atbilst proletariāta prasībām, jāizstrādā dažādo literāro grupu draudzīgā saecensībā. Tai pašā laikā partija asi nostājas tiklīdz pret visiem tiem, kas domāja, ka proletariāts nav spējīgs izstrādāt pats savu literatūru, savu kultūru un ka tādēļ jākapitulē buržuāziskās kultūras priekšā, kā arī pret tiem, kas dižojās ar komunistiskām frazēm un nestrādāja, lai padziļinātu savu amata prasmī, un ražoja makulaturu. Rezolūcija atzīmē, ka padomju literatūra savu kultūrvēsturisko misiju varēs veikt tikai tad, ja tā, izmantojot visus vecās literāras meistariības sasniegumus, izstrādās tādu formu, kas būs saprotama miljoniem.

Pēc Leņina nāves biedrs Staļins turpināja vadīt partiju cīņā par padomju literatūras un kultūras tālāku attīstību.

1925. gada 18. maijā, runājot Austrumu darba ļaužu komunistiskās universitātes studentu sapulcē, biedrs Staļins

Turpinājums 2. lapa pusē

Gruzīnu un latviešu mākslinieciskās pašdarbības datībnieki Vissavienības skatē

DEJU UN MUZIKAS KOLEKTIVU VISSAVIENĪBAS SKATE MASKAVĀ

Leņina vārdi par mākslas lielo audzi-nošo lomu socialistiskās iekārtas apstākļos nāvē prātā tagad, kad mēs varam aizvien lielāku tautas mākslas uzplaukumu.

Padomju tautu liksme pēc mākslas ir dziļa un dedzīga. Mākslinieciskā pašdarbība aptver aizvien plašākas un plašākas darbaļaužu masas, un ar katru gadu augstāk ceļas tās kulturalais līmenis. To spilgti liecināja nupat notikušā Vissavienības deju un muzikas kolektīvu mākslinieciskās pašdarbības skate Maskavā.

Skatē bija ieradusies mākslinieciskās pašdarbības pārstāvji no visām plašās Padomju Savienības malām. Te satikās tadzīki un gruzīni, uzbeki un Aizkarpatu ukraiņieši, Baltijas republiku delegācijas un daudzu citu apgabalu pārstāvji, Maskavas skatē piedalījās 66 labākie mākslinieciskās pašdarbības kolektīvi.

Skate bija liels un priecīgs notikums visai galvaspilsētai, tā parādīja, cik apdāvināta un talantīga ir mūsu tauta, kādi neizsīkstoši radošās iedvesmas spēki slēpjas tajā.

No mūsu republikas uz Maskavu brauca trīs labākie, Republikaniskajā skatē izvirzītie deju kolektīvi — Poligrāfiskās rūpniecības strādnieku arod-biedrības Centrālā kluba, Liepājas dzelzceļnieku kluba un Talsu deju kolektīvi, tāpat ACP simfoniskais orķestris. Te jāatzīmē lielais sagatavošanās darbs, ko veica visi dejojāji, bet it sevišķi orķestris, kas no salona orķestra izauga par simfonisko. Tāpat šā laikā vajadzēja iestudēt jaunu repertuāru, lai Vissavienības skatē varētu parādīt labākos latviešu un krievu komponistu darbus. Izbraucot uz Maskavu, simfoniskā orķestra repertuārā bija Jāzepa Me-dīna, Alfr. Kalniņa, Jēkaba Me-dīna, Čaikovska, Borodina, Valles un Jurjana darbi. Repertuāra sagatavošanā daudz strādāja visi orķestra dalībnieki, sākot ar 70 g. v. telefona tikla mehanīki fagotistu b. Dallīti, pirmās vijoles koncertmeistaru b. Krastīnu un beidzot ar orķestra diriģentu b. Valli un ACP Centrālā kluba direktoru b. Adamsonu. Ne mazāk ievērojamu darbu veica deju kolektīvi, kam repertuārā bija 9 latviešu tautas dejas. Ļoti lielu vērību kolektīvu vadītāji pievērsa tautisko tērpu izgatavošanai. Ar ACP atbalstu kolektīvi saņēma pilnīgi jaunus Talsu, Alsungas un Nicas novadu tautas tērpus. Kostīmu pagatavošanā daudz palīdzēja poligrāfiku Cent-rālā kluba deju kolektīva vadītājs b. Donass, Talsu deju kolektīva vadītāja b. Sama un Liepājas dzelzceļnieku kluba deju kolektīva vadītāja b. Putniņa. Dažas dejas izpildīja katrs kolektīvs atsevišķi, bet visi kopīgi izpildīja trīs deju svītas LPSR Operas un baleta teātra solista b. Priedes vadībā.

Maskavā mūsu kolektīvus pārbaudīja žūrijas komisija un tos iedalīja noslēguma koncertos. Pavisam notika četri noslēguma koncerti. Visos šajos koncertos piedalījās mūsu mākslinieciskās pašdarbības kolektīvi. Deju kolektīvi kļūvēja Jūsniņa pavadiņā uzstājās divas reizes Kolonu un Čaikovska zāles, Simfoniskais orķestris arī deva koncertu Kolonu zālē, kur atskanēja Valles «Menuetu» un Jurjana «Tautas dejas». Šajos koncertos mūsu kolektīvi izpelnījās atzīību un tika izvirzīti noslēguma koncertiem Lielajā teātrī, kur uzstājās 10. un 11. novembrī. Noslēguma koncertos noskatījās arī partijas un valdības pārstāvji. Bija ieradusies arī Čehoslovākijas valdības delegācija.

Lielajā teātrī katram kolektīvam bija savs mākslinieciskais noformējums. Priekšskats dejojājus aizmurgurē rādīja gan ukraiņu rakstus, gan tadzīku krāšņos paklājus, bet Baltijas republiku dejojāju fonā bija zīmētas skaista lietuvisu, igauņu un latviešu prievītes. Kā pirmie sāka igauņi, nodedojot tautas deju «Patsi-usti» (izpildīja Jana Tompa klubs), pēc tam lietuvieši uzstājās ar deju «Dzirnavinas». Tad sekoja latviešu kolektīvs ar divkārsu dalībnieku skatu un nodedoja 3 deju svītu. Lielu piekrišanu un aplausus izpelnī-

jās «Ačkups» ar skaistajām tautas dejas figurām.

Koncerts noslēdzās ar Maskavas lielāko rūpnieku apvienoto deju kolektīvu baletmeistares Ustinovas vadībā, izpildot krievu dejas.

Tad mainās skatuves iekārta — izaug Kremļa ar Sarkano laukumu, visi skates dalībnieki saplūst uz šī laukuma un sveicina Kremli — sveicina to cilvēku, kas no Kremļa gudri vada padomju tautas uz lielu nākotni. Skatuves priekšplānā mirdz latviešu tautas tērpu krāšņie vainagi, turpat uzbeki, kareļi, tadzīki.

12. novembra vakarā visi dalībnieki Kolonu zālē noklausījās skates rezultātus. Mūsu kolektīvi bija iedalīti labāko kolektīvu skaitā un saņēma Vissavienības Mākslas lietu komitejas un VACP goda rakstus. Goda rakstus un vērtīgu balvas saņēma b. b. Jūsniņš, Priede, Valle u. c.

Mūsu delegācijas dalībnieku lielākā daļa pirmo reizi redzēja Maskavu, soļoja pa tās grandiozajām ielām, pirmo reizi brauca metro. Kolonu zāles fuajē koncertu starplaikā saplūda visu tautu pārstāvji un draudzīgās sarunās stāstīja par savu republiku dzīvi. Te mūsējie satikās ar gruzīņiem, tadzīkiem, uzbekiem utt. Uztoroties Maskavā, mūsu poligrāfiski viesoļos arī lielajā «Pravdas» klubā, dejojot tautas dejas, kur tos uzņēma ļoti silti. Bez tam poligrāfiski apmeklēja vienu no lielākajām tipogrāfijām, kur katrs kolektīva dalībnieks saņēma vienu Staļina rakstu sējumu. Dzelzceļnieku kolektīvs bija iedalīts pie Satiksmes ceļu ministra, kur uzstājās ar tautas dejām.

Mūsu pašdarbības kolektīvi daudz ko guva arī ārpus skates. Apmeklējām Leņina muzeju un mauzoleju, Vēsturisko, Revolucionāro, Puškina u. c. muzejus, Treťjakova galeriju, Trofeju izstādi. Bijām daudzās teātru izrādēs, noskatījāmies «Lolu», «Jāni Bargo», «Tra-viātu», Lielajā teātrī redzējām «Peln-rušīti», Sarkanarmijas teātri aprinōjām «Stalīngradiešus».

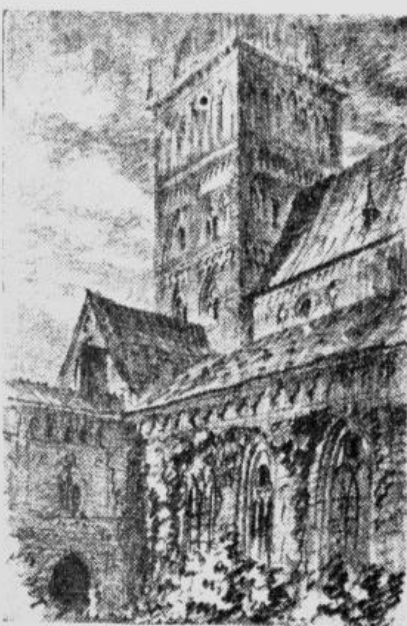
Piedalījāmies Oktobra revolūcijas svētku svinības. Redzējām grandiozo tautas masu demonstrāciju, krāšņi iluminēto Maskavu. Mūsu muzikā b. Sokolovskis atcerējās 1917. gadu, kad Maskavā ar ierociem cīnījies par Oktobra revolūcijas uzvaru. Un katrs saprata, ka, tikai pateicoties šai revolūcijai, mēs šodien varam būt Maskavā, būt lielajā tautu saimē, rādot latvju mākslas sasniegumus.

Atgriežoties no Maskavas mājās, mūsu kolektīvi jūt gandarījumu par veikto darbu, bet atveda arī atziņu, ka tiem vēl daudz jāaug idejiski. Mūsu kolektīvu daudz jāamācās, piemēram, no tāda kolektīva, kāds ir Baltkrievijas PSR Gomeļas pilsētas Leņina vārdā nosauktais dzelzceļnieku kluba kolektīvs, kas bija lieliski sagatavojis uzdevumu «Uzvarētāju sagaidīšana». Nevar apmierināties tikai ar tautas dejām, jāmēģina veidot veselus uzdevumus, tāpat nevajaga baidīties no klasiskām dejām.

Mūsu kolektīviem jāaug arī skaitliski, tiem jāptver lielākas masas, jāklūst spēcīgākiem. Nedrīkst būt nevienas rūpnīcas, kurā nebūtu mākslinieciskās pašdarbības kolektīva. Maskavā gūtā vērtīgā pieredze jānes tālāk. Tikai pie-licīti visas pūles, var cerēt, ka darbs izvērtīsies aizvien plašāks un idejiski augstvērtīgāks. Sai sakarā aizvien jāatceras b. Zdanova vārdi: «Jaunajai padomju paaudzē jānostiprina socialistiskās padomju iekārtas spēks un varēnība, pilnībā jāizmanto padomju sabiedrības virzītie spēki, lai panāktu mūsu labklājības un kultūras vēl neredzētu uzplaukumu. Šiem lielajiem uzdevumiem jaunā paaudzē jāaudzina izurīga, moza, kas nebeistas šķēršļu, negriež ceļu šiem šķēršļiem un prot tos pārvarēt. Mūsu cilvēkiem jābūt izglītotiem, augsti idejiskiem cilvēkiem ar augstām kulturalām un morālām prasībām un gaumi».

Lai šo lielo uzdevumu realizēšanā jānāk talkā arī mūsu mākslinieciskajai pašdarbībai. Tāpēc ar visiem spēkiem jācīnās par idejiski augstu tautas mākslas uzplaukumu.

J. Brodēlis

Dzīvāko arhitektu uzmanību pelna divas litogrāfijas, kas attēlo Doma baznīcu no laukuma un Zirgu ielas puses. Kā zināms, tās celtniecība sāka 1211. gadā un tā bija uzbūvēta pēc zāļu celtnu tipa. 13. gadsimta vidū baznīca bija uzcelta 19. g. s. baznīcas rietumu pusē uzcelta piebūve, kuras sienu biezums sasniedz 3 metrus.

Litogrāfijas labi attēlo šo vēsturiski un arhitektoniski interesanto celtni.

Dvās litogrāfijās mēs redzam Pētera baznīcu. Kaut arī vācu fašistiskie iebūvēji sagrāva baznīcas torni, zīmējumi dod pietiekamu priekšstatu par šīs celtnes raksturu.

«Vecā Rīga» celtnes dod pārskatu, kādu daļu par arhitektūras attīstības dažādām fazēm, sākot ar romāņu stilu un beidzot ar gotiku, kas parādījās Rīgā vēlāk nekā citās rietumu zemēs. Romāņu stils izpaužas «Vecās Rīgas» 13. gadsimta būvētajās celtnēs. Pēc tam «Vecajā Rīgā» paceļas rinda celtnu, kas nes romāņu stila spilgtas iezīmes.

Nav reti gadījumi, kad vecākās celtnes tika pārbūvētas, kāpēc romāņu stils sajaucās ar gotisko, bet vēlāk arī ar baroka stilu.

Ievēribo pelna dziļi tvertie 17. un 18. gadsimtu dzīvojamie māju zīmējumi, kuros izceltas tālāka arhitektūras īpatnības, kas paūz Hanzas laika piestātu raksturīgās iezīmes.

Mākslinieks Berensšteins dzīvojamie māju zīmējumus attēlo arī sava laika arhitektonisko formu novirzīšanos uz t. s. «manierisma» pusi.

Albumā attēlota arī Pētera I laika arhitektūra. Te sevišķi izceļas Pētera I māja un gaisa dārzis, ko ar lielu mākslinieku gaumi rāda Berensšteins savā zīmējumā. Jāatzīst, ka albuma sastādītāji (redaktors arhitekts Kišē), uzskatot par savu uzdevumu parādīt raksturīgāko «Vecās Rīgas» arhitektūru, šo darbu veikuši labi.

A. Severnijs

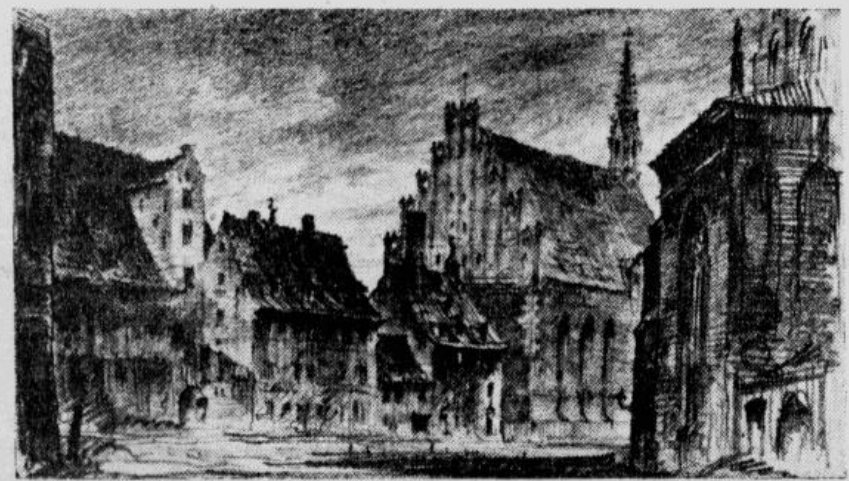
Sirmā Rīga

Vecrīgas rajoni glabā sevi raksturīgākos un interesantākos vecos latviešu arhitektūras pieminekļus, kas saglabājušies līdz mūsu dienām.

Kaut gan «Vecā Rīga» teritoriāli zinā ienem ierobežotu un mazu laukumu starp Daugavu, pilsētas kanāli un Valdemāra ielu, tajā atrodas vairāk dažādu izskatu celtnu nekā visā pārējā Rīgā.

Tāpēc jāapsveic māksliniecišķā un vēsturiskā ziņā ļoti interesantā litogrāfiju albuma parādīšanās, kurā apkopoti 24 arhitektūras ziņā raksturīgāko māju un celtnu zīmējumi.

Skatīstot albuma lappuses, atrodam 12—18. gadsimtu celtnes: Konventa māju, Doma katedrāli, Pētera baznīcu, 17. g. s. dzīvojamie māju portālus, Pētera I māju un gaisa dārzu Palasta ielā utt., kuras meistarski savos zīmējumos atveidojis mākslinieks Berensšteins.

Man bieži gadījies satikties ar preses pārstāvjiem — izdevējiem, redaktoriem, žurnālistiem; es apskatīju daudzu avīžu redakcijas un uzzināju, kā šeit organizē sabiedrisko domu. Tā ir nopietna lieta, tā koncentrēta lielo trestu rokās.

Kā organizē sabiedrisko domu? Ne ar rakstiem — amerikāņiem nav laika lasīt ievadrakstus; pie tam viņš neuzticās «propagandai». Lielākais vairums avīžu bija pret Ruzveltu, tomēr amerikāņi četras reizes pēc kārtas savas balsis nodeva mirušajam prezidentam. Viņi paši bija Ruzvelta darbības aculiecinieki. Katrs amerikānis bija kompetents tiesnesis, jo vairāk tāpēc, ka Ruzvelts un viņa piekritēji uzstājās tūkstoš sapulcēs, apgāzot avīžu izdomājumus. Kad es teicu saviem Amerikas draugiem, ka prese deformē lasītāju apziņu, viņi parasti atbildēja: «Jūs pārāk augstu vērtējat avīžu nozīmi. Atcerieties, kā bija ar Ruzvelta ievēlēšanu... Amerikāņi nepapodas propagandai, viņš pieradis domāt patstāvīgi.»

Tomēr, lai varētu domāt (patstāvīgi vai nepatstāvīgi), jāzina tas, par ko tu domā. Vidējs amerikānis zināja Ruzvelta nodokļu politiku. Bet kā lai zina vidējs amerikānis, kas isti notiek Irānā, Vācijā vai Bulgārijā? Viņš «patstāvīgi» domā par tiem izdomājumiem, kurus viņam pasniedz avīzes pirmā lappuse. Nebūdamas mulkts un vēlēdamies būt neatkarīgs savos spriedumos, viņš jautā sev labi vai slikti dara krievi, sūtot savus tankus uz Teheranu, taisnīgi vai netaisnīgi rikojas bulgāri, cenšoties paturēt grieķu Rodopus; viņš nezina neko par to uzdevumu, kuru cenšas atrisināt, viņš neapjauš, ka padomju tanki nekad nav gājuši uz Teheranu un ka Bulgārijas Rodopos nav neviena grieķa.

Lielajiem trestiem vai iespējās vārda magnātiem piederošās avīzes informācijas veidā pasniedz dezinformāciju. Vinas grib izlikt objektīvās piemēram, starp desmit pretpadomju korespondencēm — no Ankaras, no Budapeštas, no Vīnes, no Triestes, no Buenos-Airesas, no Helsinkiem, no Miņchenes, no Teheranas, no Sanhajas, no Stokholmas, kurās desmit dezinformatori stāsta, ka Krievija gribot aprīt visu pasauli līdz pat Gvatemalai un Hondurasai, katrā ziņā ievietota vie-

Iija Erenburgs

AMERIKAS IESPAIDI

na korespondence, kas slavina padomju botāniķa sasniegumus vai padomju sludskrējēju meistariību. Daudzas avīzes, kas iespējās vīdās nebūšanas par Padomju Savienību, lūdz mani uzrakstīt kaut ko viņiem, iespieda manus rakstus. Viena avīze lūdz mani uzrakstīt par tādu un tādu temu, ja es negribot par tādu — par citu, vienai, par ko, beidzot tā griežas pie manis ar tādu apburošu priekšlikumu: «Uzrakstiet par tādu temu — kāpēc jūs negribat mums rakstīt?». No slīdēm izstāstis lasītājs atkārti: «Sakiet ko gribiet, bet mūsu prese visobjektīvākā pasaulē.»

Nujorkas avīzes tiek izpārdotas gandrīz tikai pašā Nujorkā. Katrā štātā ir savas lielas avīzes; daudzas no viņām pieder avīžu trestiem. Dažreiz vienā pilsētā divas avīzes pieder vienai firmai vai vienai personai; vēlētāns viņas atzīst divas dažādas kandidātas, bet pamatos realizē vienu un to pašu politiku.

Avīzes dalās nopietnās un bulvāras avīzes — atkarībā no lasītāja. Solīds nujorkietis lasa «Times» vai «Herald Tribune». Dezinformācija šīs avīzēs nokārtota solīdi; daudz pieredzējuši korespondenti, ātra telegramu pārraide. Redakcijas atgādina lielas rūpnīcas. Strādā augsti kvalificēti līdzstrādnieki; literatūras un muzikas kritiķi, ekonomisti, diplomāti. Apmēru ziņā avīzes milzīgas, un pat ja aizvērs sludinājumus, teksta pietiekami. Svētdienas numuri tik milzīgi, ka tā vairs nav avīze, bet smaga pakete. Pirmajā lappusē parasti virsraksts: amerikānis uzzina, ka korespondenci no Romas viņš atradis vienpadsmitajā lappusē, atskaiti par futbola sacīkstēm — septītajā, bet brīvas jaunumus — divdesmit trešajā. Visi raksti un korespondences uzrakstīti pēc sevišķas receptes: pirmā rindkopā ievietota pirmajā lappusē; tāda kārtā amerikānis, kas vienmēr steigdzas un vispār nemil lasīt, izskatījis pirmo lappusi, zina visu, kas ievietots nākamajās.

Bulvāras avīžu stils ļoti savdabīgs. Ir, piemēram, žurnālists Lains; viņa rakstus (vienmēr ar autora portretu) ik

Leningrada ir krievu baleta šūpulis. Māksliniecišķās gaitas te sākušies gandrīz visi tiklab vecās, kā arī jaunās paaudzes dejojāji. Leningradas valsts choreogrāfijas skola ir ievērojamākā Padomju Savienībā. Tā sarga klasiskā baleta latēkās tradīcijas un neatlaidīgi cīnās par pāpūkumiem un jaunām atziņām dejas mākslā. Izcilāko baleta pedagoģu — A. Vaganovas, M. Romanovas, V. Ponomareva, A. Sirajeva, B. Savrova u. c. vadībā te aug jauni un spēcīgi dejojāji kadri.

S. M. Kirova vārdā nosauktā Leningradas akadēmiskā operas un baleta teatru baleta trupai pieder pirmā vietā pasaules mērogā. Augstvērtīgu tehnikas līmeni uzrāda ikviens kolektīva loceklis, sākot ar kordebaletu un beidzot ar pirmajiem solīstiem. Pirms gadiem Rīgas publikā apbrīnāja slavenā V. Čebukiāni un viņa partneres

T. Vecesovas priekšnesumus. Pašreiz dzīvu interesi modina Staļina premijas laureāti Nopelniem bagātie mākslinieki N. Dudinskaja un K. Sergejevs.

P. Čaikovska baletā «Gulbju ezers» N. Dudinskaja teļoja gulbju princesi un Odīliju. Mākslinieces virtuozā tehnika dod iespēju vienlīdz veiksmīgi interpretēt šo divu dažādo lomu raksturu. Liriskā gulbja teļo Dudinskaja tvēra liegās un glāsinās kustības. Sevišķi pārsteidz viņas izsmēnātā muzikalitāte. Tikko ļaušamān ritma nianšiem jau lido vibrējošās ķermeņa Straupes vīrpulveļienos un zibīnosa tempa tūres raibās Odīlijas daļās. — K. Sergejevs Zigfrīda lomu veidoja delikātā un smalkjūtīgā uzīvē. Viņa teļojumam vijās cauri skumīgs smards un romantiska noskaņa. Kā rotalādāmies viņš sniedza savai partnerī drošu un izturīgu atbalstu. Augstu

dejas kulturu Sergejevs apliecināja klasiskajās variācijās. Komplīcētās kāju kustībās raiti virknējās tūres un lēcieni.

Centību uzrādīja arī baleta ansamblis baletmeistares H. Tangļevas-Bitņieces vadībā. Pirmajā cēlienā ar atzinību minamas A. Ozoliņa un T. Zvirgzdīnas divdejas, A. Svarences, J. Strodes un A. Purīna Pas de trois. Turpretim grupu dejas vēl daudz neapbrušot un nedisciplinētu vietu. Teļoma disciplīna panāka gulbju skatos. Citās dejas un noteiktās līnijās virknējas dažādie grupējumi, apli un diagonāles. Trešā cēliena raksturdejas derētu līdzsvāret kāpinājums. Arī mazurkas noslēgumā nenoteiktā kārtība vājina kopiespaudu.

Arvīds Jansons diriģēja orķestri labā saskaņā ar dejojāju ritmiem.

Elza Silīņa

SIMFONISKS KONCERTS AR ĒLLISTA S. KNUŠEVICKA PIEDALĪŠANOS

Mūsu kārtējā simfonisko koncertu lieta atkal šķiet nonākusi zināmā strupceļā. Grūti samierināties ar apstākli, ka lielas muzikālas intereses programmu ar izcila solista līdzdalību, neklausās tikai neliela sajūna apmeklētāju. Šādi parādībai jāmeklē izskaidrojums, cēloņi jānovērs, lai nenostādītu zem jautājuma vispār pašu regulāro simfonisko koncertu kārtējo pastāvēšanu. Ir dažas lietas, par kurām skaidri un atklāti jārunā tiklab no publikas, kā no pašu atskatītāju viedokļa. Tas ir vispirms jautājums par koncertu zāli. Nevar taču par normālu uzskatīt, ka koncertā jāsedz mēteļos, vai ka orķestra muzikā jāņem uz estrādes līdz elektriskais sildītājs, kā man to rādīja kāds no orķestra dalībniekiem. Ja Filharmonijas zāli nevar apkurināt, tad vēlī tajā arī mēģināt koncertus rīkot, rezultātā neizbēgami būs jānonāk pie tā paša kā pagājušajā ziemā — pie koncerta krīzes. Vai arī jādomā par citu koncertzāli. Šis jautājums nav neatrisināms. Simfoniskie koncerti ļoti labi varētu notikt Universitātes lielajā aulā, pat Konservatorijas zālē. Šai gadījumā būtu ierosināms arī jautājums vispār par jaunas koncertzāles celšanu Rīgā. Rīgai ir nepieciešami vajadzīgs jauns, modernajam prasībām atbilstošs koncertzāle. Mūsaprāt, ideāla vieta tam būtu bijušā galvenā pasta ēka. Stādām šo jautājumu pārrunai, kā sen nobriedušu mūsu muzikālās dzīves nepieciešamību.

Otrs jautājums ir par koncertu māksliniecišķo līmeni un kvalitāti. Publikai, kas apmeklē mūsu simfoniskos koncertus, ir savas māksliniecišķās prasības un tās nav zemas. Nevar tās uz ilgāku laiku ignorēt. Simfoniskajiem koncertiem ir jāstāda gluži absolū-

lutā kārtā prasība vispirms jau par nevainojamām tehniskā atskaņojuma īpašībām. Koncerti ir tā jāgatavo, lai tehniskās neveiksmes nekompromitētu arī vislabākos māksliniecišķos priekšnesuma nodomus. Nevaram iedomāties, ka tās teicams māksliniecišķs kolektīvs, kāds ir Radiokomitejas simfoniskais orķestris, nebūtu spējīgs arī augstvērtīgākiem sniegumiem, nekā tos esam dzirdējuši pēdējos simfoniskos koncertos. Tomēr zēl, ka lielajos atklātajos simfoniskajos koncertos pie koncertmeistaru pulktim neredzam dažu mūsu labāko vijolnieku un ēllistu, kas tagad pārgājuši kamermuzikā. Ja gribam patiesi radīt koncertu augstu līmeni, nopietni jāpādomā par visiem apstākļiem, kas ceļ un nodrošina paša orķestra artistisko līmeni.

Šie māksliniecišķie iebildumi attiecas arī uz pēdējo simfonisko koncertu, ko diriģēja Nopelniem bagātais mākslas darbinieks Leonids Vigners. Programmas pamatdarbs — Bramsa pirmā e-molla simfonija — pagāja pelēki un maz iespaidīgi, lai arī tajā ietvertas vislielākās muzikālās vērtības. Arī šajā simfonijā ir lēthoveniskā cīņu un uzvaras antitezes ideja; ja tā arī Bramsa pirmā simfonija, zinām, ka Bramsa pie simfonijas žanra nonāca jau pilnā savā mākslas briedumā un savā pirmajā simfonijā bija spējis dot tādā izcilas nozīmības darbu. Diskutējami atskaņojumā bija arī daži diriģenta tempi, īpaši trešās daļas Allegretto temps. Lai šī daļa arī nav parastais simfonijas ātrās skerco, tomēr tā pārāk maz kontrastēja simfonijas secībā ar iepriekšējo Andante sostenuto un tālāko finala ievada Adagio.

Koncerta intereses degpunktā tomēr bija padomju komponista Staļina pre-

mijas laureata Arama Hačaturjana jaunais čella koncerts, ko atskaņoja viesis Svjatoslavs Knuševickis. Kā vispār Hačaturjana muzikā, arī šai viņa jaunajā darbā pārsteidz un žilbina komponista ritmu, melodiju, skaņkrāsu dzirkstojumus, svaigums, savdabīgums, bagātība. Austrumnieka visizskērdīgākā fantāzija šai muzikā brīnīkīgi sintezēta ar modernāko simfoniskās muzikās tehniku Izaugušai uz «Spēcīgās kopas» tradīcijām, Hačaturjana mākslai patlaban nav līdznieka savā originalitātē. Čella koncerts virtuozu un spoži rakstīts arī solo instrumentam. Svjatoslavs Knuševickis ir lielisks tā interpretētājs. Aprīnojami spēles virtuozitate, toņa siltums un dziedājums, spēcija un dziļa iejūta interpretējamā darbā liecina, ka mūsu priekšā viens no izcilākajiem mūsdienu meistariem savā mākslā.

Koncerta atskaņojumā arī orķestris uzrādīja slavējamas spējas jaunas partitūras raksta interpretācijā, tāpat kā diriģents lielu elastību un ritmisku sakālvību ar solistu. Koncerts atstāja spilgtu un dziļu iespaidu. Viesis deva Rīgā arī divus savus patstāvīgus koncertus kas diemžēl pagāja, publikas maz pamanīti.

Pēc Hačaturjana čella koncerta maz pateicīgs bija Gliera uvertīras operai «Sach-Senem» nostādījums programmas beigās. Ja Hačaturjana muzikā austrumniecišķie elementi ir pati muzikā substance, viela, no kuras visa muzika izaug, Gliera partitūra, ar tās stilizēto eksotismu, šo orientālisma spilgtuma neizsniedz un tāpēc arī šai atskaņojumā zināmā mērā nobāla pēc iepriekšējās muzikā bagātākā kolorisma.

Jēkabs Vitoliņš

pilsētā es uzdūros savādieku pulcēšanai, kur' tic, kā ar restaurēta esperanto palīdzību var padarīt nekaitīgu atomu bumbu. Šimtiem pilsētās pastāv organizācijas, kas uzstājas pret rašu nevienlīdzību. Es stāstīju par to, kā turīgi amerikāņi svinīgi ziedo pieci simti vai tūkstošus dolārus. Būtu netaisnīgi noklusēt to, ka nabadzīgi amerikāņi atsakās no jaunu kurpju pāra, lai nosūtītu dāvanas dienvidslavu bērniem. Šai milzīgajā un jaunajā zemē blakus nevēlīgajam cinismam var ieraudzīt lielu cilvēciību.

Kadusies amerikāņu inteliģence. Viņa vēl vāja un netic saviem spēkiem: viņa vēl it kā slēpjas no gaismas reklamām, no apdullināšām muzikālām mašīnām bāros, no baznīcu sprediķiem, kas atsauca uz tirdzniecības firmām, un no tirdzniecības firmu anonšiem, kas atsauca uz biblii; viņa slēpjas viņa nolīgšanā, skumjās, kurās es nosaukšu par Čehovskām, dažreiz smīnā, dažreiz utopijā. Es redzēju provincē inteliģentus, kuri, gribēdami norobežoties no cinisma un apkārtnes sausuma, kļūst nīkīgi, noslēdzas sevī, bieži vien pārdzēras. Viņiem ir pretīgas «koka-kola» gaismas reklāmu izbraibinātās debesis un viņi atkārtu vārds par «debisim dārgkmenos». Viņi gatavi parakstīt manifestu par «pasaules valsts» radīšanu, gatavi atdot visu, kas viņiem ir, katram izdzimtenim vai garāmgājējam. Viņi aizraujas ar Millera, Sartra, Seltra romāniem — viņiem gribas nomelnot, apspaudīt dzīvo dzīvi, tāpēc ka šī dzīve rāda viņiem smaidīga maklera mākslīgos zobus.

Tomēr inteliģencē rodas arvien vairāk un vairāk drošu cilvēku, kuri sapratuši, ka glābīns nav vis meklējams heģešānā no dzīves, atkritībā un vienānē. Glābīns ir citur: jāpalcē vidējā amerikāņu garīgā pasaule līdz tās tehniskās līmenim, kas ir viņam visapkārt, sākot no dzemdību mājas līdz krematorijai.

Visas augstas kultūras ārējās pazīmes Amerikā neim redzamas. Es biju universitāšu pilsētās redzēju brīnīkīgas, dāru ieslēgtas laboratorijas, redzēju, kā rūpējas par zinātniekiem, redzēju izstādes, grāmatu veikalus; biju

RIETUMEIROPAS GRAFIKA

(Sakarā ar izstādi Rietumeiropas Valsts mākslas muzejā)

Mūsu Rietumeiropas valsts mākslas muzejs top arvien plašāks un pamāciskāks. Līdz ar vāciešu nolautās kolekcijas atdabūšanu jo lielā mērā paplašinājās muzeja rietumu sehnākas glezniecības fondi, it īpaši flamu un holandiešu skolās. Vēl pirms tam tika atklāta interesanta jaunākās glezniecības izstāde, kurā sevišķi izcēlās beļģu meistari. Tad sastādījās vērtīga fajansa un porcelāna nodala. Nupat pirms neilga laika muzejā izlikta publikas apskatei diezgan plašs un interesants grafikas klasts.

Mūsu dienās grafikas apjoms kļuvis ļoti plašs. Par grafiku uzskata ne tikai visu tā saukto melnbaltu mākslu, kurā letelp zīmējums visos veidos (zīmulis, spalva, lavējums) un dažādas reproduktīvas tehnikas, kā — kokgriezums, vara grebums un litografija, bet arī guaša un akvarelis.

Muzeja izstādē reprezentēti visi galvenākie grafikas paveidi, resp. tehnikas, atskaitot šai zinā problemātisko guašu un akvareli. Tur redzam darbus, kas derināti ar zīmuli un spalvu, kokgriezums un vara grebums, pielietojot visdažādākos tehniskos paņēmienus, kādi izstrādājušies šīs mākslas nozarēs. No izstādītajiem darbiem pārsvarā vara grebumi. Tie, tāpat kā kokgriezumi, nāk no dažādiem laikmetiem un tautām. Tādēļ, šķiet, nebūs lieki, ja, sakarā ar šo izstādi, pametīsim skatu uz galvenāko grafikas veidu vēsturisko attīstību un atsevišķu Rietumeiropas tautu un meistaru lomu šai attīstībā.

Kokgriezumam un metalgrebumam (vara), — kas līdzās vienreizīgajam zīmējumam grafiskā senākos laikos, kad vēl nepazīna ne litografiju, ne fotomechaniskos paņēmienus, bija svarīgākie daudzreizīgas reprodukcijas līdzekļi — piekritīši ārkārtīgi liela nozīme mākslas vēsturē. Iedziļinoties mākslas vēsturē, jāatzīst, ka kokgriezums un vara grebums bijuši īstas tautas mākslas. Ir bijuši laiki, kad tās vēl vairāk nekā glezniecība un tēlniecība gājušas kopsoli ar tautas masām un paudušas šo masu jūtas un centienus, runājušas viņu valodu, izteikušas viņu idejas.

Kokgriezums un vara grebums radniecīgi grāmatpiedes mākslai. Visas šīs mākslas radušas un veidojušas apmēram vienā un tajā pašā laikā — ap 15. gs. vidu. Par viņu uzplaukuma priekšnoteikumu uzskatāms tas lielais lūzums, kas šķīr viduslaikus no jaunlaikiem, baznīcas viskungdību no renesanses, feodalismu no humanisma, cunftu sistēmu no kapitalisma. Tikai ar reformācijas un renesanses kustības sākumu, kad radās garīgas varas, kuru intereses prasīja, lai plašās tautas masas, kas līdz tam tika turētas tālu no katras patstāvīgas līdzdalības, tiktu pievilktas viņu idejām, tikai tad sajūta nepieciešamību griezties pie cilvēkiem ar acinājumiem, ar masveidīgi iespīestu vārdiem un tā ilustrāciju, kas darītu masas cilvēkiem saprotamas jaunlaikmeta idejas un centienus. Rak-

stu iespēšanu un grafiku, it īpaši lēto kokgriezumu, lielā mērā veicināja arī lielais zemnieku karš jaunlaiku sākumā. Lasītprasītiem pietika ar iespīestu vārdiem, bet analfabetiem lietas noskaidroja attēli un ilustrācijas parocīgajos kokgriezumos vai metala plātēs.

Vācijā šai laikā rodas lielāka kokgriezēju un vara grebēju grupa ar pazīstamo meistaru Mārtiņu Songaueru priekšgalā. Ja arī viņu darbi, no tagadējā viedokļa skatoties, liekas stipri primitīvi kā tehnikas, tā kompozīcijas ziņā, tad to gan vairs nevar teikt par viņu tuvākajiem pēcnācējiem 16. gs. sākumā. Albrehta Direra lielajā darbā grafika paceļas lielā augstumā. Vecais Songaueru stils liekas liess un nabadzīgs pret to, ko visās attieksmēs un lielā daudzveidībā sniedz savos neskaitāmajos grafikas darbos izcēlais Eiropas meistars. Ar dažiem no šiem darbiem, kaut arī atkārtotus, varam iepazīties arī mūsu izstādē («Proserpina noslaupišana», «Bruņinieks, velns un nāve» u. c.).

Bet Dirers nebija vienīgais, kas cēla tai laikā grafikas slavu. Tam blakus stāvēja tāds zīmējuma meistars kā Holbeins jaunākais un vesela virkne citu grafiku.

Mūsu izstādē reprezentētie vācu grafiku darbi ir no vēlākajiem periodiem, galvenā kārtā no 17. un 18. gs. Tad vācu grafika arvien vairāk zaudēja savu citkārtējo originalitāti, un vācu grafiki sāka pakļauties nīderlandiešu ietekmēm. No izstādītajiem meistariem interesī rada anīvistis Kōbels, portretists Bauze, vispusīgais čehs Vencels Hollars.

Visinteresantākais izstādē, bez šaubām, ir nīderlandiešu klasts, tiklab tehnikas, kā arī originalu un spēcīgu meistaru ziņā. Te vispirms varam iepazīties ar vairākiem slavenā Lukasa van Leidena darbiem. Direra laika biedrs un paziņa, tas uzskatāms par Nīderlandu grafikas pamatlicēvu un vienu no lielākajiem grafikiem vispār. Tāpat kā viņa tautietis, lielais leidenietis Rembrandts, simt gadu vēlāk arī Leidens bija tikpat slavens grafiks kā glezniecībā. Populārāks, bez šaubām, grafiks. Būdamis caur un cauri realists visā savā mākslas uzdevumā, Leidens prata brīnīgi pieļaut savu tehniku, kompozīcijas veidus un formu valodu realisma principu izteiksmē, kas nācās ļoti grūti tai laikā, kad Nīderlandu mākslā sāka pēmt virsroku klasiskais romantisms.

No Rembrandta izstādē redzam lielu lapu viņam piemītošajā intīmi realistiskā uzdevumā. Rembrandta stāvokli grafikas vēsturē var apzīmēt kā tās kulminācijas punktu. Visus iepriekšējos sasniegumus šai laukā viņš sakoncentrēja varenā degpunktā, izstrādāja pavisam negaidītus un originalus paņēmienus, it īpaši asējumā un praksē ar «aukstos adatus», un tādējādi it kā pārcēla visu šo mākslas nozari uz pavisam jauniem, nebūjušiem pamatiem. Tāpēc nav brīnums, ka Holandes lielais realists savā grafikā spēja sniegt mākslu, kas

mūrieks un pasta iznēsātājs. Tie nav atkritēji, tie ir cilvēki, kas izsaka savas tautas slēptākās vēlēšanās, viņas sapni par lielo sirdi, ko nevar aizstāt nekādi visspēcīgākie motori.

Cilvēces dzīvē Amerikā ieņēmusi svarīgu vietu, un nevar izprast mūsu gadsimteni, neizprotot Ameriku. Viņai vēltis simtiem odu un simtiem pamfletu — viņu viegli slāvēt vai izsmiegt, grūtāk saprast. Aiz komplikētas tehnikas bieži vien slēpjas dvēseliska vienkārība, bet aiz šīs vienkārības īsta cilvēca komplicētība.

Daudzi eiropieši aprobežojas ar to, ka izsmēj Ameriku par tās pusbrīnīgo tehnikas kultu. Tagad tie paši eiropieši kaislīgi skatās uz apsmietajiem, cerībā sapemt no viņiem vecu mašīnu vai no modes izgājušu kostīmu. Te nav par ko nīrgāties un par ko gļaimot. Amerikas attīstība gāja citu ceļu nekā vecās Eiropas dzīve. Francija sāka gandrīz vai ar gotiskajām katedrālēm un trubaduriem. Amerika sāka ar zelta drudzi, aptiekām, tēlniecību, ar automobilēm, viņa ātri sasniedza augstu materiālas kultūras līmeni. Viņa atgādina cilvēku ar mazu galviņu uz liela muskuļaina boksera ķermeņa.

Bet Amerika nav sastingusi pasaule, viņa visu laiku atrodas kustībā. Vakarējie puritāni kļūst par nelabojamiem neirstenīkiem, Hemingveja vairoņiem. Baptistu un metodistu bērni lasa «New-Yorker» — satirisku žurnālu, kas izsmē amerikāņus. Vispār, nīrgāties par Ameriku tā, kā to dara paši amerikāņi, nekad nebūs spējīgs neviens eiropietis. Un arī šai apstāklim turpmākās attīstības kīla. Esmu pārliecināts, ka amerikāņi, kas nolād liecināts, ka amerikāņi, kas nolād Ameriku, patiesībā kaislīgi patrioti. Viņi — jaunie pionieri, viņus arī krata drudzis, tikai ne «zelta» — viņi meklē garīgas vērtības; viņiem nepieciešamā augstām mājām, un ja arī viņi smejas par šīm mājām, tad ne tāpēc, ka viņiem labāk patīktu būdņas, bet tāpēc, ka grib augstas domas un augstas jūtas. Es redzēju tādas amerikāņus, ar mīlestību atceros viņus un, atceroties viņus, saku sev: ir mums Amerikā īsti draugi.

ir pilnīgi adekvāta viņa valdinošās un eprīnotās gaismēnas glezniecībai, nav jāaizmirst, ka Rembrandta nopelni grafikā neaprobežojas ar fenomenālo meistarību asējumā un grebla mākslā vien. Viņa grafiku ceļ nebūjušos augstumos arī lielais audzums zīmējumu, kuros visādiem paņēmieniem (ar zīmuli, krītu, spalvu, lavējumiem) uzburtā plaša un daudzveidīga pasaule.

Starp abiem šiem meistariem Nīderlandu grafikā — Lukasa van Leidenu un Rembrandtu — atrodas grūti pārskatāms skaits mazāku, bet arī ļoti veiklu un spējīgu meistaru. Daudzi no tiem reprezentēti mūsu izstādē. Minēsim lielo virtuozu vara grebumā Hendriku Golciusu, kas vadījās no Direra un Lukasa van Leidena tehniku studijām un šo tehniku priekšrocības centās saskatīt ar itāliešu sasniegumiem. Ap viņu pulcējās liela un ražīga vara grebēju skola, no kuras atzīmēsim izstādē reprezentētos Sanredamū un de Geinu. Piemināms arī Korneliss Korts, kam Ticians bija uzdevis vairāku savu gleznu reprodukciju. Pazīstama vesela virkne viņa grebumu pēc Rafelsa, Mikelandželo, Fransa Florisa, Bartolomeja Sprangera u. c. darbiem. Izstādē redzāmie Forstermanis, Ponciuss un Skelte Bolšverts pazīstami kā centīgi un rūpīgi Rubensa darbu reproducētāji un popularizētāji.

No Itālijas grafikēm, kuriem 15. gs. beigās pašķīra ceļu slavenais Montena, pirmajā vietā minēsim Markantonio (Raimondi). Viņu mēdz ierindot kopā ar Direru un Lukasu van Leidenu, apzīmējot grebla mākslas ziedu laiku periodā starp 1510. un 1530. g. Nav noliedzams, ka populārāks Itālijas grafikas plašā mērā iedvesmojies no Rafelsa zīmējumiem. Bet jāatzīst arī tas, ka viņš pratis saglabāt neaizkurtu savu individualitāti, pateicoties personīgai interpretācijai, kas mums ļauj uzskatīt viņu par lielu mākslinieku un originalu gravētāju. Izstādē tas reprezentēts ar interesantu Pietro Aretino portretu.

Ar skatu Itāliešu grafiku sastopamies Boldrini kokgriezumā pēc Ticianas «Venera un Amors». Boldrini ir viens no tiem, kuri, līdzīgi Domenikam Kampanolam, centās grafikā, it īpaši kokgriezumā, realizēt savu skolotāja Ticianas gleznieciskos principus.

Tālāk minēsim Agostino Karači, ko var uzskatīt par reformatoru Itāliešu reprodukcijās viņa grebumā. No viņa mācījās gandrīz visi, kas 16. un 17. gadsimtu maiņā Itālijā nodevēs gravējumam, lai gan neviens no tiem neaizsiedza skolotāja artistisko līmeni. Izstādē viņš reprezentēts ar Ticianas portretu.

No 17. g.s. franču grafikēm originalākais, bez šaubām, ir vara grebējs Zaks Kalo. Ar savu īpatnējo tehniku un tematiku, kurā visnotaļ izpaužas reālistiska nojautas un sociālās kritikas tendences, Kalo bija ierosinātājs daudziem tildab Francijā, kā ārpus tās robežām. Tā, piemēram, izstādē skatāmas Itālietis Della Bella guva noteicošas Kalo stila ietekmes. Pats Kalo izstādē reprezentēts ar vairākiem asējumiem, un starp tiem arī no pazīstamās serijs «Kara šausmas».

Ar rokoko gadsimteni franču grafikā, kad tā Buše, Esana (Eisen) Gravelo, Moro, Debikura u. c. darbos guva visas šī stila raksturīgās iezīmes, no izstādes eksponātiem grūtāk iepazīties.

Izstādē sniedz ļoti pamācošus paraugus par grafikas tehnikām iespējām — tās vēsturiskās attīstības gaitā, it īpaši par vēlākajiem paņēmieniem, ar kuriem tā tuvinājās gleznieciskai izteiksmē, attālinādams tai pašā laikā no saviem specifiskajiem nākotnes uzdevumiem.

Kr. Eliass

VISSAVIENĪBAS MĀKSLINIECISKĀS PAŠDARBĪBAS SKATES DALĪBNIKU SAGAIĀŠANA

15. novembra vakarā Valsts Filharmonijas zālē notika arod biedrību darbinieku un strādnieku satikšanās ar Vissavienības mākslinieciskās pašdarbības skates dalībniekiem.

LACP Kulturas daļas vadītājs Brodeļis sriedza ziņojumu par skates norisi un rezultātiem. Ziņojumā sekoja skates dalībnieku apbalvošana. Arod biedrību Centrālā Padome atsevišķiem kolektīvu dalībniekiem izsniedza goda rakstus. Bez tam b. b. Valle, Priede, Jūsminš un Putniņa saņēma naudas balvas. Arod biedrību darbinieki, apsveicot kolektīvus, novēlēja tālākus un lielākus sasniegumus. Nopelniem bagātās mākslas darbinieks komponists b. Jēkabs Mediņš savā runā pateicās sevišķi simfoniskajam orķestrim, kas nevis latviešu muziku darbus uz plašās visu padomju tautu estrādes.

Svinīgajai daļai sekoja koncerts, kurā deju kolektīvi sniedza programmu, ar kādu bija uzstājušies noslēguma koncertā Lielajā teātrī, bet simfoniskais orķestris atskanēja darbus, kas bija guvuši žūrijas komisijas atzinību: Jāzeps Medina «Dzintenes ainavas», Jēkaba Medina «Stabulnieka dziesmas», Valles «Menuets», Jurjana «Tautas dejas» u. c. Izpildītāji saņēma ziedus un publikas atsauciņu. J. J.

Jēkaba Graubiņa jaunākie pētījumi muzikas folklorā

Latvijas Padomju komponistu savienība savā Muzikas zinātnes sekcijās sēdē iztirzāja profesora Jēkaba Graubiņa grāmatu «Paraleles starp latviešu un krievu tautas dziesmām».

Latviešu muzikas folkloristikā tas ir pirmais un pagaidām vienīgais šāda veida darbs ar stingru zinātniski analītisku raksturu un nozīmību.

Kā zināms, «latviešu muzikas tēvs» Andrejs Jurjāns ir arī mūsu muzikas folkloristikas nodibinātājs. Viņa ietekmē augusi šī svarīgā, pie mums gan jaunā, vēl veidojamā zinātnes nozare.

Jurjānu Andreja skolotāji un padomnieki bijuši: Melgunavs, Sokoļskis, Faminčins. Un līdz pat šai dienai vislielākie latviešu tautas dziesmas pētītāji ar Emīlu Melngaili priekšgalā orientējas uz lielo krievu zinātnieku spriedumiem un paraugiem.

«Krievu skolas» priekšrocības, augsto kvalifikāciju cūdina arī Jēkabs Graubiņš savas grāmatas levdaristos.

Krievu tautas dziesmas autoram tikpat pazīstams un tuvas kā latviešu. Salīdzinājumā viņš meklē, kādas ir būtiskās atšķirības starp tām un kādas ir līdzības, kopīgie principi abu tautu melodiju metrikā un ritmikā. Izteiktās domas un spriedumi ilustrēti daudziem dziesmu piemēriem.

J. Graubiņa grāmatā tieši vai netieši aizkatas arī daudzas citas ļoti inte-

resantās problēmas, piemēram: teksta saikārbu ar muziku, vai refrēns liecina par dziesmas jaunumu, teksta pielāgošana muzikai, topkārtu vecums, stingrā diatonisma kritika, intervalu lietošana, kā pilsēta ietekmējusi tautas dziesmu, jaunrade dziesmu atskatījumā u. c.

Daudz problēmu autors tikai aizkustina, sola vēlāk risināt, starp tām arī kādu nozīmīgu un akutu principāli problemu: kas muzikā tautisks, kas nē, kas mūsu muzikā ir īpatnīgs, latviskais, tā ir problēma, kas prasīs vēl daudz jaunu pētījumu, iedziļināšanos, bet kuras atrisinājums mums dotu zelta mērauklu katras kompozīcijas, katras jaunrades vērtēšanai.

Pēc J. Liciša referata, autoram noīasot arī atsevišķas sava manuskripta nodāļas, jaunā zinātniskā darba apspriešanā piedalījās prof. Jēk. Mediņš, Jēk. Vitoliņš, Darkevics, L. Garuta u. c.

Jēkabs Graubiņš patlaban strādā arī pie kāda ļoti interesanta pētījuma par vienas dzimtas dziesmu pūra mantojumu. Profesors sakārtojis un sistematizējis ap 150 tautas dziesmu, kas, ceļams, nāks klajā jau tuvākajā nākotnē. Šāds darbs palīdzēs atrisināt jautājumu, kāda ir dziedātāja individuāla ietekme tautas dziesmu melodijā.

Milda Zāliete

«STEPES VARONI»

Pirms divdesmit pieciem gadiem nodibinājās Mongolijas Tautas republika, kad šis tautas revolucionārā armija kopā ar Sarkanās Armijas daļām atbrīvoja Mongoliju no japāņu ģenerāļa Sui Si-Czena jūga.

Atbrīvotajā zemē sākās cita dzīve. Līdz tam mongoļu tautu verdzināja japāņu imperialisti un feodaļi. Tai nebija sava nacionālā teātra, nebija teātra mākslinieku, nebija kinematografijas. Ārzemju apspiedēji visu tautas radošo domu un enerģiju visiem līdzekļiem centās pievērst reliģijai, atgrūzt tautu no dzīves tiesāmības un iznīdēt tās revolucionāros brīvības centienus.

Ar pirmajām tautas varas pastāvēšanas dienām sāka ķēstāt brīvās republikas dzīve. Atvērs skolas pieaugušiem un bērniem, organizējās tehnikumi, dažādi kursi, bibliotēkas. Mongolū tautas kultūra pašā republikas pastāvēšanas sākumā sāk iemiesot savā dzīvē padomju tautas dzīvošo kultūru, tās mākslu.

Drīz izveidojās tautas teātri, organizējās mākslinieciskās pašdarbības kolektīvi, aug teātra darbinieku kadri.

1936. gadā Mongolijas tautas republika organizēja kino studiju, kas bija padomju kinematografijas audzūberns. Firmās mākslas filmas, kas radās mongoļu un padomju kinematografijas darbinieku kopīgā darba rezultātā, atleļo mongoļu tautas cinu par savu neatkarību («Mongolijas dēls», «Viņu sauc Suche — Bators»).

Par godu Mongolijas Tautas republikas 25 gadu pastāvēšanas dienai bija radīta filma «Neatkarīgā Mongolija».

1945. gadā uz Mongolijas kinoteātru ekraniem parādījās vēsturiskā mākslas filma «Coktu-Taidži», kas dublēta arī krievu valodā ar nosaukumu «Stepes varoni». Šīs filmas centrā 17. g. s. mongoļu tautas nacionālais varonis Coktu-Taidži.

Septiņpadsmitais gadsimts... Cīnās brunās tērtie varoni, laistās tērauda zobeni, plūst asinis, auļo droširdīgie jātnieki. Smaga un nežēlīga bija šī

kauja. Šajā kaujā ar mandžuriešu iebūcējiem krit daudz mongoļu tautas labāko dēlu. Mongoļu karaspēks bija spiests atkāpties, jo tajā atradās daži nodevēji, kas savā sanāksmē bija nolēmuši pārdot mongoļu tautas brīvību pret dārgu samaksu.

Pret šo nodevību uzstājās mongoļu tautas dzejnieks un cīnītājs Coktu-Taidži, kas nolēmj aizstāvēt savu dzimteni. Savicis karaspēku, Coktu-Taidži dodas uz Tibetas robežām — svēto pilsētu Lchasu, kur atrodas «dievišķīgais» Dalai-Lama, kas tirgojās ar mongoļu tautas brīvību un sūtīja ienaiknieku karaspēkus mongoļu zemē, lai to sagrautu un iznīcinātu.

Lchases pilsētas pievārtē Coktu-Taidži sākauf ienaiknieka karaspēka daļu un virzās uz pilsētu. Sava karaspēka vienas daļas vadību pilsētas iedzīvotāji Coktu-Taidži uzticē savam cēlam Arslanam.

Leppais un pašmīļīgais Arslans neklausīja savu skolotāju Guni-Batoru. Viņš iemīlās viltīgo persiešu sūtītājā carevā Dolmā un dodas pie Dalai-Lamas svinēt savas kāzas.

Ienaiknieks to izmanto. Lai sakautu Coktu-Taidži karaspēku, viņš sicina pūlīgā nodevēja Tisi-Hana karapulku. Nevienlīdzīgā cīņā krit varonīgais Coktu-Taidži. Bet ar vadona nāvi neiet bojā viņa karaspēks. Aizejot kalnos, stepes varoni turpina cīņu.

Filma «Stepes varoni» jāuzskata par mongoļu kinematografijas ievērojamu sasniegumu. Tā tēlo mongoļu tautas karstās cīņas par savu brīvību un neatkarību, ko tā guva tikai pirms 25 gadiem ar Sarkanās Armijas palīdzību. Filmā daudz lielisku masu ainu. Ļoti labi Coktu-Taidži lomu filmā veido mongoļu tautas skatuves mākslinieks Cagans-Cičmits. Nodevēja Arslana lomu ar īsta mākslinieka prasmi veido mongoļu tautas Nopelniem bagātais skatuves mākslinieks Zigmits-Dordži.

Filmas režisors KPFSR Nopelniem bagātais mākslinieks J. Taričs.

V. Sirokins

Jaunākais kino žurnāls

Rīgas kino kronikas jaunākajā kino žurnālā Nr. 45 atspoguļoti divi ļoti svarīgi notikumi mūsu republikā. Pirmais no tiem — tramvaja satiksmes atklāšana Daugavpīlī. Kā zināms, buržuāziskās iekārtas laikā Daugavpīlī «saimnieki» daudz gudroja par tramvaja būvēšanu, bet līdz darbiem netika. Tikal tagad, padomju iekārtas laikā, Daugavpīlī dabūja tramvaju, kura būvēšanā piedalījās gandrīz visi pilsētas iedzīvotāji. Kino operators J. Marčenko uzņēmis filmā tramvaja atklāšanas svinības, kurās piedalījās šī svarīgā pasākuma iniciatori — Latvijas Komunistiskās (bolševiku) Partijas Centrālās Komitejas sekretārs biedrs Lebedevs.

Otrs izcēlās notikums, ar ko skatītājus iepazīstina kino operators L. Gaiģas, — jaunās Rīgas radio raidstacijas atklāšana. Tanī piedalījās Latvijas Komunistiskās (bolševiku) Partijas Centrālās Komitejas sekretārs biedrs Kalnberziņš un Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidiņa priekšsēdētājs akademiķis Kirchenšteins. Iepazīsta-

mies ar būvdarbu vadītāju inženieri Sevalņevu un pārējiem raidstacijas celājiem, kas 18 mēnešiem paredzēto darbu veikuši 4 mēnešos.

Operators J. Marčenko filmējis Poligrafijas tresta Paraugspestuvi, kas republikas mēroga socialistiskajā sacensībā starp savas nozares uzņēmumiem š. g. septembrī ieguvusi pirmo vietu. Izteikmīgākais moments šai sīzetā: burtlīcis K. Hermanovičs pie linotipa burtu saliekamās mašīnas.

Sakarā ar padomju artilērijas gada dienu, operatore I. Kasatkina iepazīstina skatītājus ar jauno artilēristu apmācībām latviešu strēlnieku gvardes divīzijā. Sīzeta levdā — Baltijas kara epģabala artilērijas pavēlnieks Padomju Savienības Varonis ģeneralpulķvedis Čļheņņikovs savā darba kabinetā.

Kino žurnāla beigās — operatore V. Masa filmētais Rīgas cirks — interesantākie priekšnesumi tā programā.

Kino žurnālu montējusi režisore asistente M. Čardiņa. Ieskanojis V. Blumbergs. P. S.

Jaunā Rīgas aerostacija

Rīgas jauno aerostaciju ceļš gaisa ostas rajonā, pilsētas ziemeļrietumu nomaiē, 7 kilometru atstatumā no centra.

Gaisa ostas teritoriju austrumos robežos šoseja, bet rietumos un ziemeļrietumos — Daugavas pieteka.

Gaisa ostas arhitektoniskais centrs būs aerostacija. Tās ēkas priekšā ieprojektēts asfaltēts laukums. Aerostacija paredzēta plašu pasažieru masu vajadzībām. Stacijā atradīsies operacijas zāle — vestibils, kurā savukārt būs novietots ziņu birojs, kase, telefoni, pasts un telegrafs, medpunkts utt. Tēpat notiks pasažieru bagažas pieņemšana un izdošana, pie kam bagažu no bagažas noliktavām uz lidmašīnām un atpakaļ nogādās autokaros.

Pa valējām parades telpām pasažieri varēs nokļūt otrā stāvā, uzgaidāmās telpās — restoranā un nelielā komfortablā iekārtotā viesnīcā.

Bez tam Rīgas aerostacijā būs vairā-

Rīgas aerostacija

Arch. Vorobjova projekts

kas istabas ievērojamu viesu pieņemšanai un telpas ārzemniekiem.

Aerostācijas speciālo kustības un sakaru darbinieku telpas novietosies

aerostācijas centrālās ēkas trešajā stāvā. Virs aerostācijas ēkas pacelsies skaists aizstiklots tornis, kurā atradīsies gaisa ostas komandpunkts.

Ēku cels pēc arhitekta Vorobjova projekta, konsultants — Arhitektūras akadēmijas īstnais loceklis akademiķis Rudņevs.

Simfoniskais koncerts, veltīts latviešu komponistu skaņdarbiem

Pirmdien, š. g. 25. nov., pl. 20, Valsts Filharmonija savā zālē kopā ar Radiokomiteju rīko kārtējo simfonisko koncertu, veltītu latviešu komponistu skaņdarbiem. Centrolo programmas vietu ieņem Nopelniem bagātā māksliniķa prof. Jāzepa Medīna trešā simfonija, kas pēc sava satura ieņem redzamu vietu latviešu simfoniskajā literatūrā. Šī simfonija ar lieliem panākumiem atskanēja LPSR Komponistu savienības šī gada plenarā. Programā ietilpst arī simfoniskais tēlojums «Latvju zeme», kas nupat guva lielu piekrišanu Leningradā, kā arī pirmatstāņotais simfoniskais orķestris, solists LPSR Operas un baleta teātra solists Aleksandrs Viļumanis, diriģents Dmitrijs Kuļkovs.

Kulturālās dzīves REPUBLIKĀ

Rūpes par mākslinieciskās pašdarbības repertuāru

Pirms mēneša Jēkabpils apriņķa kultūrizglītības iestāžu darbinieki, partijas, komjaunatnes un mākslinieciskās pašdarbības pulciņu dalībnieki nolēma panākt augstāku apriņķa mākslinieciskās pašdarbības idejisko līmeni, izskauzot bezidejiskumu un apolitiskumu apriņķa kultūras dzīvē. Tagad Jēkabpils apriņķa pašdarbības pulciņu repertuārs lielā mērā uzlabojies. Seši dramatiskie pulciņi jau izrādījuši A. Grigūļa komediju «Kā Garpēteros vēsturi taisīja». Vairāku dramatiskie pulciņi izrādījuši A. Sakses lugu «Trīs šķūņi», V. Lāča «Uvaru» un citus aktuālus padomju autoru darbus. Daudzi pulciņi patlaban iestudē Jūlija Vanaga jauno viencēlienu «Agrā rītā» un A. Brodeles bērnu lugu «Greznā mušmire».

Apriņķa koru priekšnesumos aizvien vairāk dzirdamas padomju komponistu dziesmas, kas rod klausītājos siltu atsaucību.

Kultūrizglītības iestāžu darbinieki pilda solījumu

Nesen Jēkabpils apriņķa kultūrizglītības iestāžu nodaļa nodeva iedzīvotāju rīcībā 4 tautas namus, 8 sarkanos stūrīšus, 12 ceļojošās bibliotēkas, ierīkoja 16 jaunākās literatūras un lauksaimniecības grāmatu stendus. Jēkabpils muzejā iekārtota Staļina ceturtais piecades izstāde.

Izpildījuši uzņemtās saistības, labākie Jēkabpils apriņķa kultūrizglītības iestāžu darbinieki ar komunistiem un komjauniešiem priekšgalā turpina so-

cialistisko sacensību tālākā kultūras dzīves izveidošanā par godu Staļina Konstitūcijas dienai.

Kultūras dzīve Gostinjos

Gostinju pilsētas kultūras nams nobeidzis remontdarbus, un tagad pie kultūras nama sistemātiski darbojas dramatiskais, tautisko deju un literārais pulciņš. Patlaban organizējas koris. Kultūras nama lasītavā darbalauddim pieejami jaunākie laikraksti un žurnāli.

E. Lapiņš

Vadības trūkums

Pēdējā laikā Aizputes kultūras namā vērojams nepiedodams darba apstākums. Direktors J. Virga maz darijis, lai kultūras namu pārvērstu par ledzīvotāju kulturalās un politiskās dzīves centru, piesaistītu tā darbā jaunatni. Pašlaik pie kultūras nama darbojas tikai dramatiskais pulciņš un neliels sieviešu koris, kas nekādā ziņā nevar apmierināt iedzīvotāju kulturalās prasības.

Nesaprotami, kāpēc kultūras nama direktors Virga atstājis novārtā senlatviešu muzikas instrumentu ansambli, nedod tam iespēju darboties. Ja nesen Alsungas koklētāja Korata un gaidnieka K. Jankauska vadībā bija noorganizēts labs tautas instrumentu ansamblis trīsdesmit cilvēku sastāvā, tad tagad tas pārtraucis savu darbību kultūras nama direktora Virgas nolaidības dēļ.

Aizputes kultūras namam nekavējoties jāpārkārto savs darbs, ievērojot šīsdiēnas lielās prasības kultūras dzīves laukā.

V. Sproģis

JAUNAS GRĀMATAS

Valsts izdevniecība redakcijai piesūtījuši šādus izdevumus:

V. Majakovskis jaunatnei. Sakārtotais Jānis Plaudis, Jāņa Sudrabkalna ievads, Vsevoloda Medvedjeva ilustrācijas. Maksā 4 rbl. 50 kap.; Сюэте, друзья! Собрание песен. Maksā 10 rbl.; V. Lebedevs-Kumačs. Komjaunieši jūrnīki. Atdzejojis A. Šmidre, rediģējis J. Plaudis. Maksā 2 rbl. 50 kap.; Jaunatne tēlo. Materialu krājums jaunatnes mākslinieciskai pašdarbībai. Maksā 4 rbl.; Seno laiku vēsture. Mācības grāmata 5.—6. klasei, prof. A. V. Mišūlina redakcijā.

Tulkojis Pauls Krasts. Maksā 2 rbl.; Arija Silabriede. Nerātneļis. Maksā 1 rbl.; Matematisks programma. Apstiprinājis Latvijas PSR IM. Maksā 1 rbl.; A. Liepiņš. Latvieši gaviļē Staļinam. Korim ar klavieru pavadījumu. Maksā 2 rbl.; A. G. Zverevs, PSRS finanču ministrs. Par PSRS Valsts budžetu 1946. gadam un budžeta izpildīšanu 1944. un 1945. gados. Ziņojums PSRS Augstākās Padomes otra sasaukuma otrā sesijā. Maksā 50 kap.; N. Bričevs. Kara svinīgais zvērests. Maksā 90 kap.

PAZIŅOJUMS

Arhitektūras pārvalde pie Latvijas PSR Ministru Padomes paziņo, ka 15. nov. izbeidzies termiņš 2 konkursiem labāko projektu iegūšanai:

1) Pieminekļa projekts, 1941. gada cīņās par Liepājas pilsētas aizsardzību kritušajiem varoņiem — iesniegti 10 skulpturāli atrisinājumi un 16 projekti zīmējumos, kopā 26 darbi.

2) Augstvērtīgu masu produkcijas ta-

pešu zīmējumiem, kas paredzētas mazu dzīvokļu dzīvojamām istabām. Iesniegti 76 darbi.

Abiem konkursiem iesniegtie projekti izstādīti publikas apskatei no 19. nov. līdz 1. dec. ik dienas no plkst. 13—15 Arhitektūras pārvaldes telpās, 17. jūnija laukumā 6, III stāvā, Baltajā zālē.

SLUDINĀJUMS

Rīgas Mākslas filmu kino studija noorganizējusi pastāvīgu konsultāciju mākslas filmu scenariju rakstīšanas jautājumos.

Konsultācija tiek sniegta visos kino dramaturģijas, tematu izvēles u. c. jautājumos.

Konsultācija darbojas otrdienās no plkst. 18—20 studijas telpās, Padomju bulv. 6, scenariju nodaļā.

IZNĀCIS «BĒRNĪBAS» NOVEMBRA (11.) NUMURS

Sinīs dienās savus lasītājus apciemos Latvijas Leņina Komunistiskās jaunatnes savienības Centralās Komitejas žurnāla «Bērība» novembra (11.) numurs. Lielajai Oktobra socialistiskajai revolūcijai par godu, numurs iznācis paplašināts un ietver 5 iespiedloksnes. Saturā: Jāņa Grota dzejolis Lielā Oktobra dienās; L. Soveļeva Stāsti par Oktobra revolūciju; Staļina premijas laureata Andreja Upiša atmiņas Oktobra revolūcija Latvijā; Aleksandra Čaka dzejolis Oktobra revolūcijas 29. gadiena; Jūlija Vanaga Stāsti par Daugavu turpinājums; Jāņa Granta raksts Revolūcijas kareivis; V. Birjukova romana Kaija fragments; raksts par Lielajā Tēvijas karā kritušo un iemīloto bērnu rakstnieku Arkadiju Gaidaru; Timura Gaidara Mans tēvs; zinātnisku rakstu serija Piecades izlūki; VEFs piecaded: Jaunā maīna un VEFa rītdiena. Turpinās Valža Klēvera stāsts Ceturtais postenis. Nodājē Mūsu plašā Dzimtene akad. M. Kadeka raksta Gruzijas Padomju Socialistiskā Republika noslēgums; V. Kalepas recenzija par Fadejeva romānu Jaunā gvarde; K. Kalna raksts Pionieri dzimtai novada apcelotāji un pētiņāji: Kā top Bērība un Rudens treniņi. Bez tam parastās nodaļas: Rakstīsim un zīmēsim un Asiniet prātu.

Numurā bagātīgs ilustratīvais materiāls — gan foto attēli, gan mākslinieku zīmējumi. Kā ilustratori piedalījušies: A. Apinis, J. Plēpis, A. Duburs, V. Valdmanis un K. Sūniņš. Mākslinieciskajā pielikumā J. V. Staļina foti attēls un P. Vasiljeva zīmējums V. I. Leņins uz bruņutanka 1917. g. Oktobra revolūcijas priekšvakarā. Uz pirmā vāka A. Gerasimova gleznas V. I. Leņins uz tribīnes daudzkrāsaina reprodukcija.

Arzemes

BULGARIJĀ

Bērnu teātris, kas darbojās pie Sofijas Tautas teātra, reorganizēts par pastāvīgu «Jaunatnes teātri». Lielās Oktobra revolūcijas 29. gadienā teātris izrādīja G. Mdivani un A. Kirova lugu «Jaunais cilvēks» padomju režisora N. Petrova iestudējumā.

POLIJĀ

Lodzas kino studija patlaban uzņem pirmo pilnmetražas poļu filmu «Aizliegtās dziesmiņas» — par kaujām ar vācu fašistiskajiem okupantiem Varšavā. Sagatavošanā ir mākslas isfilmās: «Robežas iela» — par Varšavas geto, «Rītā pirmizrāde» — par pazīstamās Moņuško operas «Galka» pirmo izrādi un filma par sieviešu nometni

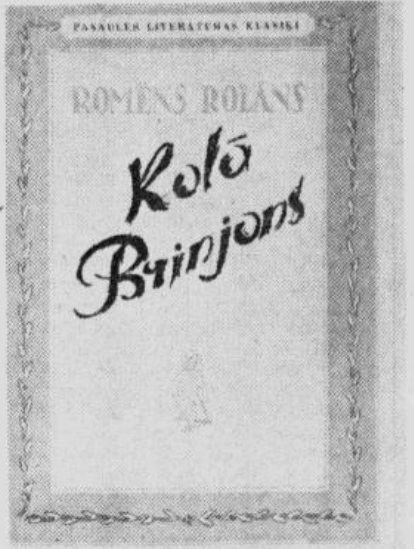
Osvencimā, kas veltīta poļu un krievu sieviešu draudzībai un sadarbībai cīņā pret vāciešiem.

RUMANIJĀ

Rumanijā ieradusies grupa izcilāko Bulgarijas mākslinieku, kas zīmēs Rumanijas ainavu, pilsētu un lauku dzīves ainas un valsts vēsturiskos pieminekļus.

ALBANIJĀ

Laikā no 7. līdz 15. novembrim Albanijā bija izsludināta «Kultūras nedēļa». Visā valstī notika plaša teātra izrāžu, koru un orķestru koncertu, literāro vakaru, mākslas izstāžu programma. Visi sarīkojumi bija veltīti Albanijas nacionālajai atbrīvošanai.

Valsts izdevniecībā tuvākajā laikā iznāks jaunas grāmatas: Romens Rolans «Kolo Brinjons» — Oļģerta Ābelītes vāks un A. Arāja Bērce «Menusa nāve» (krievu valodā) — Jāņa Poda vāka zīmējums